

TAAL

De gespikkelde korenpieper

Zwaarte van de opdrachten

Korte inhoud

De les gaat over de verhouding tussen taal en werkelijkheid. Hij laat zien dat humor kan ontstaan wanneer je sleutelt aan die verhouding. Zo kunnen de kinderen leren dat de relatie tussen taal en realiteit niet vanzelfsprekend, logisch of statisch is. Op het eerste gezicht gaat de les vooral over grappige vogelnamen die je zelf bedenkt. Door het bedenken van die namen, en van regels waaraan die namen moeten voldoen, krijgt de leerling meer inzicht in het karakter van taal en de mogelijkheden van taalgebruik. Hij of zij gaat dan misschien zelfs een beetje anders naar taal kijken: er zijn woorden die een soort omschrijving geven van datgene wat ze benoemen (koekoek, zonnebloem), maar er zijn er ook veel die dat helemaal niet doen (haan, schuur, pen).

Vaardigheden

Analytisch denken

- **inzicht**
- abstract denken
- logica
- formulering
- evaluatie
- informatieverwerking

Creatief denken

- **associëren**
- brainstormen
- flexibiliteit
- inlevingsvermogen
- **originaliteit**
- vormgeving

Praktisch denken

- effectiviteit
- doorzettingsvermogen
- planning
- teamwork
- zelfkennis
- overtuigen

De les in de klas

Tijd: als de opdrachten achter elkaar gemaakt worden kost dat 40 tot 60 minuten

Benodigdheden: pen en papier

Werkvorm: individueel

Product: grappige, nieuwe woorden

Uitkomsten

1. Hier kan het kind aan de hand van de voorbeelden zien dat veel vogelnamen iets zeggen over een bepaalde eigenschap van het beestje: de kleur, de plaats waar hij voorkomt, het voedsel dat hij eet, het geluid dat hij maakt, zijn omvang enzovoort. Hij of zij kan dat dus in zijn regels opnemen, maar het hoeft niet, want veel vogelnamen hebben geen enkel verband met de eigenschappen van het dier.
Bij het verzinnen van de namen moet het kind er wel rekening mee houden dat ze lijken op bestaande namen of daar onderdelen van bewaren. Anders valt het humoristische aspect dat hier gevraagd wordt weg.
2. Bij deze opdracht is de moeilijkheid dat je niet alles wat je van een vogel weet in zijn naam kunt verwerken. De leerling moet dus kiezen. Het meest logisch zou zijn: een naam die iets zegt over de kleurencombinatie ('de bonte ...'), of over het feit dat deze vogel beukenootjes eet. Een naam die zoveel mogelijk eigenschappen combineert, is ook prima: 'de kleine bonte beukenootjes-fluiter'. Belangrijk is dat de leerling kan uitleggen waarom hij/zij deze naam gekozen heeft.
3. Hier wordt het blikveld verruimd. Het kind moet bij deze opdracht laten zien dat het de onderliggende idee van deze les begrijpt: de benaming van de dingen om ons heen is geen onwrikbaar gegeven en dat als je dat eenmaal begrijpt, je grappige namen kunt bedenken. Het is de bedoeling dat het kind hier drie tot vijf categorieën noemt waarvoor je fantasienamen kunt verzinnen (bloemen, voedsel, gevoelens, meubels, ...), en bij elke categorie 1 of 2 fantasienamen.
4. Deze opdracht zet de leerling opnieuw aan het denken over de relatie tussen taal en werkelijkheid. Nu vanuit de idee dat er lang niet altijd een feitelijke relatie bestaat tussen een woord en datgene wat het benoemt. De nieuwe woorden die de kinderen verzinnen, moeten wel omschrijvingen zijn. Dus 'grote grijze neuszwaaier' voor olifant bijvoorbeeld.

